

IDEELLT ARBETE

Stora insamlingsgalor och välgörenhetskonsserter på tv blir allt mer populärt. Dagligen påminns vi om att hjälpa andra och bidra med det vi kan för behövande. Men hur ser engagemanget ut i det traditionella föreningslivet bortom glitter och glamour?

TEXT OCH FOTO: JOSEFINE GUSTAFSSON

Många vill hjälpa, färre har tid

Jag har besökt ett antal politiskt och religiöst obundna föreningar i Kristianstad som engagerar sig för hjälpverksamhet, både lokalt och internationellt.

Nybruggat kaffe, kakor och en svag söt arom av satsumas möter mig i Östermalmskyrkans lokal. En typisk doft av föreningsmöte. Med ena handen om kaffekoppen och den andra med en vit servett fylld av kakor sätter de närvarande sig ner under hög samtalston. Femton personer har samlats, i en lokal som rymmer betydligt fler. Kan det vara det ruski-ga decembervädet som gör sig påmint? Det är Kristianstads FN-förening som har anordnat en söndagsaktivitet i årets slutspurt. En förening som inhyser sig på olika platser och där Östermalmskyrkan i Kristianstad har blivit dagens tillhåll. Det ska denna dag hållas en föreläsning och det kommande året ska diskuteras.

En av de som är på plats är FN-föreningens vice ordförande Ing-Britt Pettersson-Nyholm. Lokaler kostar mycket att hyra så vi drar i olika kontakter för att få platser att vara på gratis, säger hon.

Kristianstads FN-förening startade 1977 och har idag 116 medlemmar. Den är en del av FN-rörelsen som är knuten till Svenska FN-förbundet, inte till FN som organisation. Vi täcker nordöstra Skåne och till viss del även Blekinge, berättar Ing-Britt. Dagens aktivitet inleds. Samtliga på plats uppslukas av det föredrag som denna dag handlar om funktionshindrades situation på Sri Lanka. Något som påverkar, berör och engagerar samtliga på plats.

FN-föreningens verksamhet innefattar bland annat föreläsningar om olika nationella eller internationella ämnen. Frågor rörande fred och säkerhet, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och klimat är några av de ämnen som diskuteras. De anordnar även i samarbete med andra föreningar och organisationer olika aktiviteter, som utställningar och filmvisningar. De jobbar dessutom med riktade kampanjer och insamlingar från det na-

”Det stressade samhället gynnar inte direkt det ideella arbetet på föreningsnivå.”

Jan Lindelöf, FN-föreningen

tionella förbundet som de genomför på lokal nivå.

Vid ingången till lokalen står en insamlingsbörssa på ett bord. Dagens insamling går till utsatta i Syrien. Vår uppgift lokalt är att samla in pengar och att informera om frågor och händelser. Vi jobbar för att tänka globalt och handla lokalt. Det är viktigt att folk förstår sambanden mellan det lokala och det globala, säger Ing-Britt.

Jan Lindelöf är föreningens ordförande sedan ett år tillbaka och har innan dess varit aktiv länge. Det är inte jättestor uppslutning när vi bjuder in, tyvärr. Det är mest de äldre som kommer, säger Jan.

Det är idag svåra tider för många ideella föreningar i landet då medlemsantalet generellt minskar. Det stressade samhället gynnar inte direkt det ideella arbetet på föreningsnivå. Vi lever i en stor konkurrens om människors tid, säger Jan.

Kristianstads FN-förening startade 1977.

Men en minskning är inte något som Kristianstads FN-förening har påverkat av, i varje fall inte än. Däremot märker de att det är svårt att locka medlemmar till styrelsearbetet. Det är främst de riktiga eldsjälarna som tar

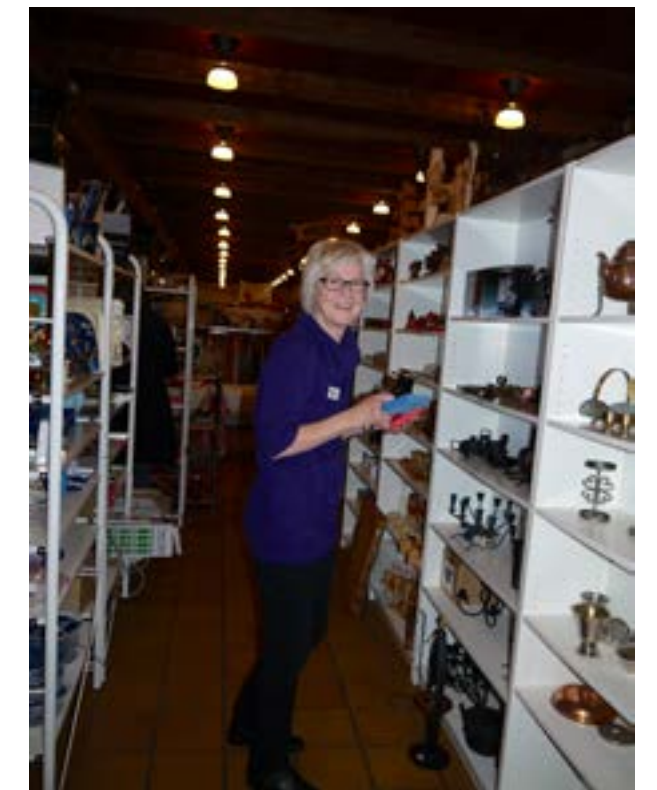
FN-föreningen. Kristianstads FN-förening har samlats i Östermalmskyrkans lokal. En av många lokaler de brukar ha aktiviteter i. Denna dag är femton medlemmar på plats för att lyssna på ett föredrag om funktionshindrades situation på Sri Lanka.

Ing-Britt Pettersson-Nyholm är vice ordförande i FN-föreningen, en lokal förening med 116 medlemmar.

Röda korset. Jeanette Oredsson är samordnare på Mötesplats Kupan i Kristianstad, en av Röda korsets verksamheter lokalt. Här prissätter hon inkomna skänkta kläder till second hand-butiken tillsammans med Kristin Sköld.

Anita Linder har sedan hon blev pensionär jobbat som frivillig på Mötesplats Kupan.

sig tiden och prioriterar. Styrelsearbete medför i många fall en bundenhet och förpliktelser, det som många idag vill undvika.

Jag upplever att folk är engagerade, särskilt ungdomar, men inte så nära verksamheten längre, säger Ing-Britt.

Engagemanget bland människor ser hon dagligen. Men hon tror det nya är att följa händelser på Facebook och vara aktiv via nätet istället. Idag är det väldigt enkelt att på något sätt bidra utan att behöva lägga ner mycket tid och en enorm kraftanstängning, säger hon.

Jan Lindelöf tycker att de kan bli bättre på att använda sig av och utnyttja de nya formerna av engagemang som finns. Folk är solidariska när det väl kommer till kritan. För när folk ser ett konkret behov ställer många upp, säger Jan.

En del har inställningen att om de betalar in en medlemsavgift, exempelvis till FN-föreningen, så känner vissa att de har gjort något och bidragit. De är nöjda med att veta att andra gör saker i deras föreningar, det är också ett engagemang, säger Ing-Britt.

Jag tycker att det är otillfredsställande att vara hemma och gnälla när man kan göra något själv åt det, det är därför jag engagerar mig, avslutar hon.

Med de orden lämnar jag FN-föreningen för att bege mig vidare till en ideell hjälporganisation som jobbar på ett annat sätt.

I en av de stora gula byggnaderna, i ett av Kristianstads gamla kasernhus, pågår en febril verksamhet. Flaggorna på parkeringen utanför vittnar om att det är Röda Korset som huserar innanför stenväggarna. Ett flertal personer går in genom butiksdörren samtidigt som mig.

Jag befinner mig i Röda Korsets second hand butik, Mötesplats Kupan. En svag musik hörs i bakgrunden som blandas med skrat och höga röster. Överallt är det skyltat med saker till försäljning. Jag hinner knappt stiga innanför dörren innan Jeanette Oredsson, samordnare för Mötesplats Kupan, möter mig. Vi har jultema här vid ingången som du kanske märker, säger hon och skrattar, samtidigt som hon leder in mig till deras lilla kontor.

Röda korset är en humanitär organisation som jobbar för att lindra och förhindra mänskligt lidande och grundades 1863 i Schweiz. Idag finns 97 miljoner medlemmar i 188 länder världen över.

I Sveriges kommuner ser Röda kors-verksamheten olika ut. I Kristianstad är den lokala verksamheten uppbyggd av tio olika mindre kretsar, det vill säga föreningar, med totalt 900 medlemmar. Mötesplats Kupan i Kristianstad tillhör en Röda kors-krets och har funnits i 15 år. Under dessa år har lokalerna haft sitt säte i flera olika lokaler runt i staden fram till för några år sedan då de hyrde in sig i en central byggnad på Västra Storgatan.

Lokalen är definitivt inte gratis men läget är väldigt bra för oss, berättar Jeanette.

Röda Korsets Mötesplats Kupan finns i flera av landets kommuner. I Kristianstad bedrivs second hand-försäljning och ett café. Och så är det en social mötesplats för människor med olika kulturer och bakgrund. De har bland annat flyktinghjälp, språkträning och hantverkskurs.

Mellan 40 och 50 personer jobbar på

STATISTIK: IDEELLT ENGAGEMANG

Omkring varannan svensk engagerar sig i en ideell förening eller organisation. Detta gäller framförallt inom idrott, kultur, fackföreningar/boende och socialt arbete.

15 procent är engagerade inom socialt inriktade organisationer, som till exempel humanitära hjälporganisationer.

Av den totala befolkningen deltar 43 procent av männen och 38 procent av kvinnorna aktivt i en förening.

Den ideella sektorn omsätter runt 150 miljarder kronor per år.

Ideellt arbete görs oftast i mer än en organisation. Varje aktiv person gör i genomsnitt insatser i 1,8 organisationer.

Det motsvarar runt 400 000 heltidsarbeten.

I snitt lägger varje aktiv ner 16 timmar i månaden på helt oavlönat ideellt arbete.

Det finns 200 000 föreningar i Sverige, runt 130 000 är ideella föreningar.

400 av dessa är godkända av Svensk Insamlingskontroll som 90-konto-innehavare, som säkerställer att 75 % går till ändamålet pengarna samlas in till.

"Antalet medlemmar i många organisationer minskar samtidigt som nivån på det ideella engagemanget fortsätter att vara högt genom till exempel mer kortsiktiga och punktvisa insatser" skriver regeringen.se

Källor: SCB, regeringen.se, Skatteverket, Svensk Insamlingskontroll.

IDEELLT ARBETE

”

”Tiden finns inte i vårt samhälle längre och därför vill färre binda upp sig på styrelsearbete. Men att hjälpa till såhär någon gång då och då hade nog fler nappat på om de visste om möjligheten.”

Anita Linder, frivillig på Röda Korset

Röda Korsets Mötesplats Kupan har sin lokal i ett av Kristianstads gamla kasernhus.

olika sätt med verksamheten. Runt 15 personer hjälper till en vanlig dag: frivilliga, praktikanter och personer med någon form av anställning.

– Vi samarbetar med kommunen och arbetsförmedlingen för att kunna erbjuda arbetsprövning eller praktik här, säger Jeanette.

Allt som finns till försäljning är skänkt, man har alltså inga kostnader för inköp av varor. De kostnader föreningen har är de administrativa för lokalen och de olika anställningslöner som betalas ut. Allt överskott går till Röda korsets hjälpsamhet.

Den största hjälpen får de av frivilliga under dagarna.

– Majoriteten av de frivilliga är pensionärer och mest äldre damer, antagligen för att de har tiden och vill göra något socialt, säger Jeanette.

En av de frivilliga som brukar hjälpa till en dag i veckan är Anita Linder. Hon började arbeta frivilligt på Röda korset efter att hon gick i pension för några år sedan.

– Jag har alltid tyckt att det är viktigt att stödja och hjälpa andra globalt, och även de som har de svårt här hemma, säger hon.

Hon putsar porlän och torkar av hylorna med en våt trasa.

– Det är roligt att få träffa folk samtidigt som jag känner att man gör nytta.

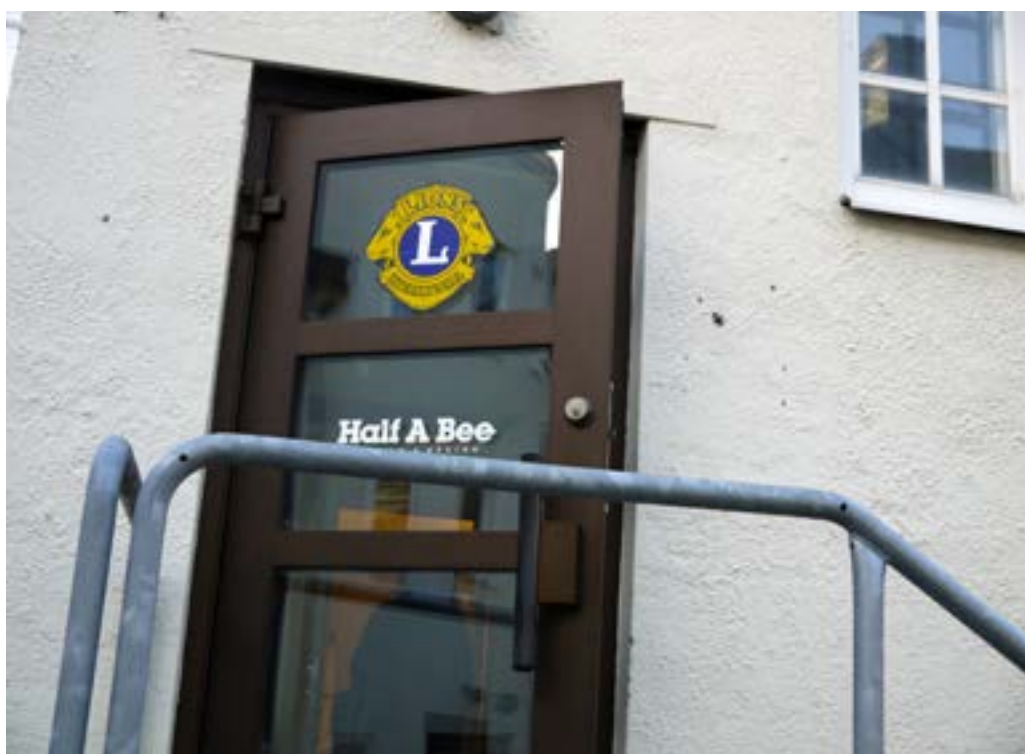
Anita tittar sig runt omkring och säger: – Jag ser mest pensionärer här men jag tror att folk vill engagera sig och arbeta frivilligt när det inte är förenat med förpliktelser. Att hjälpa till någon dag och göra konkreta uppgifter eller insatser för stunden. Tiden finns inte i vårt samhälle längre och därför vill färre binda upp sig på styrelsearbete. Men att hjälpa till såhär någon gång då och då hade nog fler nappat på om de visste om möjligheten.

Jeanette håller med.

– Vi kommer nu inom en snar framtid att slå ihop olika lokala kretsar till en större krets. Så ser situationen ut i stora delar av landet. Det beror på att färre engagerar sig på styrelsenivå, säger Jeanette.

Sedan hon började jobba på Röda Korset 2007 har hon sett en ökande trend. En trend att skänka saker. Skant på fler också väljer att köpa saker second hand.

– Allt fler har börjat se betydelsen i att lämna in saker, särskilt allt fler yngre. Det är en tankfullhet bakom att skänka det man inte behöver längre, både ett miljötänk och att det ges bort i ett gott syfte.

Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

säger Jeanette.

När det händer en katastrof eller händelse i världen som berör folk ser Jeanette och de aktiva på Mötesplats Kupan att fler bryr sig om andra. Då skänks och köps det mer.

– Det är ett tydligt engagemang då förbehövande, säger hon innan hon återgår till arbetet och börjar prissätta inkomna kläder.

Med den stora gula pampiga gamla kasernbyggnaden i ryggen beger jag mig gågatan ner mot centrum. Efter en kort promenad viker jag av vid en tvärgata in till Västra Vallgatan för att leta efter en väl gömd byggnad. In på en parkering och upp för en stentrappa möts jag av den kända gula symbolen på glasdörren. Jag knackar på. Och stiger in i Kristianstad Lions klubblokal.

Det är en lokal som symboliserar Lions. Med mycket flaggor och ett långbord i det långsmala rummet. Kristin Anderson, president för Kristianstad Lions, samt veteranen Kjell Göransson är redan på plats.

Lions, som för mig förknippas med

män i klargula jackor som grillar korv på Lilla Torg, finns lokalt, nationellt och internationellt. Rörelsen startade 1917 i Chicago, USA, i syfte att hjälpa behövande. Idag finns 1,35 miljoner aktiva medlemmar över hela världen i olika klubbar. 13 000 av de finns i Sverige.

Lions i Kristianstad har 36 medlemmar. Det är en lokal förening öppen för både män och kvinnor men en inbjudan krävs för att gå med.

– Folk visar en vänlighet inför vårt arbete i Kristianstad. Däremot behöver vi verkligen jobba med att nå ut med hur mycket hjälparbete vi faktiskt gör. Det folk känner till om Lions är de gula jackorna och inte så mycket mer, säger Kristin Anderson.

De jobbar med hjälpsamhet och stöd på lokal nivå, men även med riktade kampanjer på nationell och internationell nivå. Vid riktade hjälpsatser använder de sig av insamlingsbössor men annars består deras verksamhet främst i olika arrangemang eller aktiviteter som bland annat korvgrillning då de samlar in pengar. Senast samarbetade Lions internationellt för att hjälpa de som drabbades

”

” Det är en tankfullhet bakom att skänka det man inte behöver längre, både ett miljötänk och att det ges bort i ett gott syfte.”

Jeanette Oredsson, Röda Korset

av tyfönen i Filippinerna. Nationellt har de bedrivit Röda Fjäders-kampanjen för barn diabetesforskning och de har även haft insamling av begagnade glasögon till behövande i världen.

”En krona in och en krona ut” är motot för verksamheten. De administrativa kostnaderna finansieras helt av medlemsavgifterna.

– Vi utgår även från de tre t:na, träffas, trivas och tjäna. Det är väldigt viktigt för oss som ideell förening att det ska vara en god samvaro för medlemmarna, säger Kristin Anderson.

De är medvetna om att andra klubbar runt om i landet tacklar medlemsminskningar, men det är inget problem i Kristianstad.

– Vi har för tillfället inte det rekryteringsproblemet, säger Kjell Göransson. – För att kunna engagera sig behövs tid. Vi är pensionärer och har tid, därför tror jag att det är en majoritet äldre män i Lions, säger Kristin.

– Men fler kvinnor efterfrågas alltid, nu är det två i vår klubb, fortsätter Kjell. – Efter att ha sett eländet som finns och när jag ser att de insamlade pengarna går

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Lions. En av de insamlingsaktiviteter som Lions i Kristianstads klubblokal ligger mitt i centrala Kristianstad, med sittplats för alla de 36 medlemmarna.

Rädda Barnen. Karin Nilsson är ordförande i Rädda Barnens lokalförening i Kristianstad.

dit där de behövs har mitt engagemang väckts allt mer, säger Krister.

Att de är 36 medlemmar i Kristianstad och inte fler beror på att de inte vill bli för stora som förening.

– Vi vill inte riskera att medlemmarna inte träffas och trivs. För det är det utbytet som också lockar att stanna kvar, för att man själv får ut något av att vara med, säger Kjell.

– Om man inte ser till vad medlemmarna kanske inte stannar så länge. Vi i Lions vill ha en möjlighet att alltid vara redo och då är det långsiktigt viktigt att ha kvar medlemmar, säger Krister.

Jag lämnar klubblokalen för att traska vidare.

Vid hörnet av Östra Storgatan och Nya Boulevarden möter jag Karin Nilsson. En äldre dam som vinkar glatt när jag kommer gående. Hon öppnar en diskret port som jag aldrig har lagt märke till förr. Rädda Barnen är inristat längst ner på en emaljplåt intill. En våning upp kliver jag

på ett kontor som tillhör Rädda Barnens lokalförening i Kristianstad. En lokal med utsikt utöver Stora torg som de har hyrt i snart tre år.

Väggarna är klädda med stora posters med Rädda Barnen loggan. Mitt i rummet står det ett stort rektangulärt bord med ett tiotal stolar runt omkring.

– Detta är vår samlingspunkt. Vi är så glada över att ha en egen lokal, säger Karin Nilsson, som är ordförande i föreningen, och slår sig ner.

Rädda Barnen är en folkrörelse med verksamhet i Sverige och internationellt.

Efterspelet av första världskriget startades Rädda Barnen år 1919 för alla de barn som hade drabbats av kriget. Med Barnkonventionen som grund uppmärksammar de än idag alla barns rättigheter.

– Organisationen har funnits väldigt länge men mycket har förändrats och lokala föreningar har blivit mer aktiva på lokal nivå, säger Karin.

Föreningen i Kristianstad jobbar enbart med lokala projekt för barns rättigheter och inte alls på ett internationellt plan.

Rädda Barnen i Kristianstad har fun-

nits sedan 1940-talet och har idag runt 600 medlemmar och en styrelse med tio ledamöter. Några av de projekt de jobbar med är språkstöd, läxhjälp och så bedriver de även fadderverksamhet för nyanlända barn.

– När man träffar ett barn som är i behov av hjälp och stöd här hemma blir det så påtagligt att ideella krafter behövs även i Sverige, säger hon.

I Kristianstad upplever Karin att det finns ett engagemang men att det främst är kvinnor i åldrarna 40-60 år som hjälper till.

– Jag tror att vi är inne i ett skifte. Det har länge varit en tradition att engagera sig ideellt i föreningar men idag värderar folk sin tid i pengar, säger Karin.

Hon tycker inte ideellt arbete bara ska vara förenat med förpliktelser utan det ska vara lustfyllt.

– Vi måste idag bli mer flexibla och inte vara rädda för att ha en mer öppen kultur med möjlighet för folk att engagera sig när de kan. Vi ska då tacksamt ta emot den hjälpen och inte kräva ännu mer, avslutar hon.

Efter att ha träffat föreningar med

IDEELLT ARBETE

”

”Vi måste idag bli mer flexibla och inte vara rädda för att ha en mer öppen kultur med möjlighet för folk att engagera sig när de kan. Vi ska då tacksamt ta emot den hjälpen och inte kräva ännu mer.”

Karin Nilsson, Rädda Barnen

hundratals medlemmar och världsomspännande organisationer vill jag nu träffa en liten förening som jobbar på ett annat sätt i kontrast till de andra jag har mött.

Det är genom olika kontakter som jag har hört talas om nästa förening jag träffar. En ideell biståndsorganisation som startades i Kristianstad för 25 år sedan av två lokala entusiaster.

Föreningen för Barnets bästa bedriver sin ideella verksamhet i både Vietnam och Mocambique men har medlemmar i och då särskilt runt Kristianstadstrakten. Av nyfikenhet för hur man som en liten förening kan engagera sig för hjälpverksamhet har jag bestämt möte med de två grundarna.

Längst in i hörnet på ett café slår jag mig ner intill makarna Gert-Agne och Maj-Gull Gustafsson.

Föreningen startade på grund av att de båda jobbade mycket utomlands, bland annat i Vietnam. De inledde då arbetet där år 1988 i form av punktsatsar till fattiga kvinnor och barn. Därefter startade de även en verksamhet i ett av världens fattigaste länder Mocambique.

– Vi såg fattiga människor och mycket elände. Framför allt såg vi hur utsatta barnen var. Så när vi åkte hem till sommaren började vi fundera kring vad vi kunde göra och då kom idén om att starta en förening, säger Maj-Gull.

Idag har föreningen vuxit. I början hade de runt 20 medlemmar och nu har de cirka 170 medlemmar och runt 270 faddrar till barn i de två länderna.

– Vi är på plats själva och det är vår styrka som förening. Vi ser att bidragen och hjälpen kommer dit den ska och sedan gör vi även uppföljning och kontroller att det fungerar, säger Gert-Agne.

Ett projekt de har genomfört är att de har byggt ett mödrahem, ett socialt center för fattiga kvinnor. De har även gjort renoveringar av förskolor. De stödjer barnhem och en förskola för föräldralösa barn, i både Mocambique och Vietnam.

Deras administrativa verksamhet bedrivs från Sverige och vid deras årsmöten försöker de låna någon lokal i Kristianstad.

– Vi är inte en stor förening men blir vi för stora så blir det svårare att hinna med allt med den kraft vi har, säger Maj-Gull.

Vad driver er att engagera er på detta sätt?

– Vi har ju möjligheten i Sverige att som medmänniska kunna ställa upp för andra. Det är så här vi ställer upp, säger Maj-Gull.

– När vi på plats möter folk som är i behov måste jag hjälpa till med den kapacitet jag kan och förmår, tillägger Gert-Agne.

Avslutande ord för den rundvandring jag gjort i ett Kristianstad där det gömmer sig mycket engagemang. ■

NYTT FENOMEN

Jourhavande medborgaren kliver in när det behövs

Bland några av Kristianstads ideella föreningar verkar det inte råda en akut medlemsbrist. Men de upplever att de blir svårare att locka till regelbundna förpliktelser som tar tid. Viljan att hjälpa finns men det sker förändringar i det ideella engagemanget. Det är också en spegelbild av utvecklingen i Sverige.

– Civilsamhället är starkt i Sverige, säger Erik Amnå, professor i statskunskap vid Örebro universitet och en av landets ledande experter på engagemang och ideell verksamhet.

Men flera av de svenska möteslokalerna blir allt tomare och istället ökar engagemanget i andra former då det skapas nya förutsättningar för samhällsengagemang

Paradoxalt

Svenskar sticker ut i världen då hälften av den vuxna befolkning arbetar ideellt. USA, Norge och Holland har ungefär samma andel frivilligarbete som Sverige.

– Det är egentligen paradoxalt att det finns ett så stort ideellt engagemang och starkt civilsamhälle i Sverige när vi har en så pass stark och stor offentlig sektor, säger Erik Amnå.

Han tror det beror på plikt och dygd och att när någon efterfrågar ens hjälp känner vi oss behövda och viktiga. En av de sex anledningar Erik Amnå, genom sin forskning, har kommit fram till om varför individer engagerar sig för samhället och andra.

– Vi vet efter flera befolkningsstudier att det förekommer mycket frivilligt socialt arbete i landet och det har visat sig vara stabilt över tiden. Vi i Sverige har en hög mellanmännisklig tillit, bland den högsta i världen, säger Erik Amnå.

Nya forum

Men allt tydligare syns engagemang i nya forum som på nätet, utanför det traditionella föreningslivet med medlemmar, stadgar och årsmöten.

– Många av medlemsorganisationerna inom hjälpverksamhet kämpar idag med att få medlemmar, säger Erik Amnå.

Varför det?

– Det finns inte bara en förklaring till det, det är svårt. Men en sak det kan bero på är att Sverige har en stor of-

”

”Den som frivilligt vill arbeta erbjuder sig utan förpliktelser och ett långsiktigt bindande.”

Erik Amnå

fentlig sektor som vi betalar in till för att den ska hjälpa och stötta oss i samhället. Men frivilligt arbete attraherar fortfarande väldigt många, säger Amnå.

Utän förpliktelser

Det sker en ökad individualisering vilket innebär att allt fler värderar sina insatser på ett annat sätt än att vara lojala mot traditioner, organisationer och det kollektiva.

Nya rörelser har ett annat mönster än den traditionellt demokratiskt uppbyggda föreningen. De som jobbar mest får störst inflytande och alla för sin egen talan.

– En trend inom engagemang för hjälpverksamhet är inte att bli medlem i en förening eller organisation som förr. Den som frivilligt vill arbeta erbjuder sig utan förpliktelser och ett långsiktigt bindande, säger Amnå.

FAKTA

Kategorisering av engagemang

Erik Amnå har i sin forskning kategoriserat förklaringar på samhällsengagemang bland medborgare.

- Det finns en grupp av **aktiva medborgare**.
- De **passiva medborgarna** delas in i **tre grupper**:
 1. **Den desillusionerade medborgaren** är fientligt inställda till politik och är ointresserade av samhällsfrågor.
 2. **Den oengagerade medborgaren** har inget emot

”På kort sikt”

Erik Amnå har ett namn på den medborgaren som är passiv i vanliga fall i samhället men som står standby att hjälpa till om det behövs. Den så kallade jourhavande medborgaren, som vaknar när varningsklockan ringer.

– Standby-medborgaren är en jourhavande medborgare. Den personen går inte in i ideella föreningar utan tar till exempel en insamlingsbössan när personen har tid och känner sig behövd, säger Amnå.

En generell bild många kan ha av dagens ”oengagerade” befolkning är enligt honom felaktig för det finns passiva medborgare som rycker ut när de behövs. Vid flodvågskatastrofen, julen 2004, var det svenska engagemanget påtagligt. En miljard kronor samlades in och svenskarna visade solidaritet och en vilja att hjälpa. Många var omedvetna om det enorma frivilliga arbete och den medmänsklighet som fanns i landet.

– När något alarmerande händer då kliver den jourhavande medborgaren in och gör skillnad på kort sikt, säger Erik Amnå.

politik och samhällsfrågor i sig – men tänker sig inte för egen del något engagemang i framtiden.

3. **Standby-medborgaren** är en grupp som ligger i standby-läge. De tror starkt på den egna förmåga att göra skillnad. De följer händelser och politik men har valt att vara passiva i offentligheten men är beredda att ge sig in när det behövs.

Källa: Erik Amnå

Erik Amnå, professor vid Örebro universitet.

FOTO: ANDERS ULJENBERG

”

”När något alarmerande händer då kliver den jourhavande medborgaren in och gör skillnad på kort sikt.”

Erik Amnå, professor i statskunskap

ENGAGEMANG

Sex anledningar till engagemang

- **1. Plikten- Jag bör.** Ett pliktyllt medborgarskap för att göra något så det fungerar.
- **2. Vikten av- Jag måste.** Känslorna styr när vi blir berörda. Av upprördhet och medkänsla engagerar vi oss.
- **3. Förmågan- Jag kan.** Känsla av kontroll. En anarkistisk form av samhällsengagemang.
- **4. De frågar efter mig- Jag behövs.** Jag kan vara med och göra skillnad.
- **5. Effektiviteten- Jag måste.** Jag övertygas om att detta är effektivt för att göra skillnad. Att någon faktiskt lyssnar på det vi säger.
- **6. Det ger- Jag får.** En meningstulldhet att det ger mig något. En feel-good känsla av förpliktelsen och ansvaret det innebär att vara människa och tillfredsställelsen med det.

Källa: Erik Amnå, professor i statskunskap